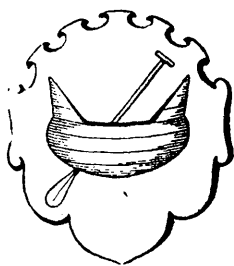

DZIENNIK

ZARZĄDU

M. ŁODZI

Redakcja i Administracja
Pl. Wolności 14, parter, tel. 28-00.
Administ. czynna od g. 9—12 w p.
Redakcja od godz. 2—3 po poł.

Ceny ogłoszeń: Zwyczajne: 1 kolumna — zł. 50.—; 1/2 kolumny — zł. 25.—; 1/4 kol. — zł. 15; 1/8 kol. — zł. 7.50. Drobne po 5 gr. za 1 wyraz; najmniejsze ogłoszenie gr. 50.

Prenumerata: Miesięcznie zł. 1.—

Cena egzemplarza zł. 0.30.

Nr. 52 (480)

Łódź, dnia 27 grudnia 1928 r.

Rok X

Treść numeru: Sprawa mieszkaniowa a gruźlica. Inż. Z. Rudolf. — Sprawozdanie z działalności Wydziału Opieki Społecznej za m. wrzesień (dok.). — Sprawozdanie z działalności Wydziału Kanalizacji za m. październik. — Ruch służbowy za m. październik. — Kronika Miejska. — Z życia miast polskich. — Ogłoszenia.

Inż. Z. Rudolf.

Sprawa mieszkaniowa a gruźlica.

Gruźlica, ta największa z klęsk społecznych, uważana jest słusznie przez szersze koła wszystkich społeczeństw za chorobę „mieszkaniową”. Zdaje się, że dane statystyczne nasze i obce najzupełniej usprawiedliwiają to określenie, gdyż pomiędzy mieszkaniem a gruźlicą istnieje ścisła zależność. Mieszkania niehigieniczne i przeludnione sprzyjają rozwojowi zarazka i styczności z chorymi. Mieszkanie jest nie tylko stałą i niebezpieczną podstawą choroby, ale i źródłem szerzenia się infekcji i winno być przedmiotem specjalnej troski ze strony czynników higieny, szczególnie z punktu widzenia gruźlicy.

Warszawskie Tow. Przeciwgruźlicze zebrało w roku 1925 niezmiernie interesujące dane, dotyczące rozwoju gruźlicy w Warszawie. Dowiadujemy się, że gdy w roku 1900 śmiertelność na gruźlicę wynosiła 31,44 na 10.000 mieszkańców, w roku 1914 — 31,17, 1917 — 97,54, 1918 — 78,40 i odtąd spada, wynosząc w 1922 r. — 26,10, a w 1925 r. — 23,10. W innych państwach umieralność z gruźlicy była w r. 1922 następująca: Węgry — 30,9, Austria — 22,8, Finlandja — 24,0, Norwegja — 20,4, Francja — 20,6 (1919 r.), Szwajcarja — 15,7, Holandja — 11,4, Niemcy — 14,1, Danja — 9,4, Anglja — 11,2, Belgja — 11,2. Widać stąd, że kraje rolnicze, jak Polska, Austria, Węgry, Finlandja, Norwegja, Francja i Szwajcarja mają stosunkowo wysoką umieralność z gruźlicy, kraje zaś przemysłowe, jak Anglja i Belgja — znacznie niższą, co świadczy o tem, że gruźlica zaczyna się szerzyć coraz więcej na wsi (W. Chodźko „Uzdrowotnienie wsi a organizacja publicznej służby zdrowia”, 1928). Uzdrowotnienie mieszkań i ulepszenie warunków sanitarnych na wsi stać się

winno pierwszą troską higieny. Ale i w miastach stosunki mieszkaniowe są opłakane.

Dane statystyczne, zebrane przez Warsz. Tow. Przeciwgruźlicze, dotyczące warunków mieszkaniowych, wskazują, że na 1636 zmarłych w roku 1924 na gruźlicę w szpitalach m. stoł. Warszawy 50,44 proc. zamieszkiwało w jednym pokoju, 26,6 proc. — w dwupokojowych mieszkaniach, 12,6 proc. — w trzech pokojach, 3,50 proc. — w czterech pokojach, 1,8 proc. — w pięciu, 0,5 proc. — w sześciu, 0,25 proc. — w siedmiu pokojach, 0,01 proc. — w ośmiopokojowym lokalu. Na 892 jednoizbowe lokale mieściło się w 263 lokalach do 3 osób, w 510 lokalach od 4—6 osób, w 119 lokalach od 7 i więcej osób. Przychodnie przeciwgruźlicze niejednokrotnie stwierdziły, że w jednej izbie mieszkają często 2 lub 3 rodziny, wśród których znajdują się chorzy na otwartą gruźlicę (chorzy ci najczęściej mają wspólną pościel ze zdrowymi).

Odsetek lokali jednoizbowych wynosi w Warszawie do 30 proc. liczby lokali w każdym z okręgów i zaludnienie tych mieszkań w śródmieściu jest półtora raza większe niż w lokalach dwuizbowych. 2 razy większe niż w lokalach 2—3-izbowych, 3 razy większe niż w lokalach 4-izbowych. W okręgach podmiejskich odsetek lokali jednoizbowych wynosi 50 do 60 proc. ogólnej liczby lokali, przyczem lokale te są jeszcze bardziej przełudnione. Dlatego też w okręgach najbardziej zaludnionych, szczególnie na przedmieściach miasta, gdzie zwykle brak kanalizacji i wodociągów, śmiertelność ogólna i umieralność na gruźlicę są znacznie wyższe niż w okręgach śródmiejskich. Liczba zgonów na 1000 mieszkańców w okręgach śródmiejskich waha się od 9,44 do 14,82, umieralność z gruźlicy od 14,2 do 21,1; w okręgach podmiejskich odpowiednie liczby wynoszą od 16,01 do 20,8 i 22 do 37 proc.

Dr. Borkowski w sprawozdaniu swem ze stanu zdrowotności dzieci szkolnych w Wilnie przytacza, że w roku 1926—27 na 571 dzieci gruźliczych 46,7 proc. mieszkało w lokalach jednoizbowych, 32,2 proc. — w dwuizbowych, 9,8 proc. — w trzech izbach, 2,9 proc. — w czterech i 1,05 proc. w pięciu pokojach.

Z 2776 zarejestrowanych w Warszawie w 1925 roku chorych umieszczonych w szpitalach 1201 (43,2 proc.), a przyjmując, że w rzeczywistości chorych tych będzie 2 razy więcej, dochodzimy do wniosku, że około 78,90 proc. chorych pozostaje w domu w bardzo niekorzystnych warunkach mieszkaniowych, zarażając otoczenie i stanowiąc stałe źródło dalszego szerzenia się gruźlicy. Nie ulega więc wątpliwości, że oprócz odpowiedniej liczby zdrowych mieszkań prewentorja, specjalne szpitale, sanatoria (stałe lub t. zw. „nocne” i „dzienne”) dla gruźlików są niezbędne. Czy przytoczone liczby nie mówią dość wyraźnie, że bez rozwiązania sprawy mieszkaniowej stan naszej zdrowotności będzie pod wielkim znakiem zapytania?

Z danych statystycznych miasta Łodzi wynika, że w roku 1927 na 100 proc. ogólnej liczby chorych przypadło 81,4 proc. na jednoizbowe mieszkania, 15,6 proc. na 2-izbowe, 2,7 proc. na 3-izbowe i 0,3 proc. na lokale ponad 3-izbowe, przyczem liczba przypadków w jednoizbowych mieszkaniach zwiększa się w miarę tego, jak zwiększa się liczba osób zamieszkujących dany pokój. Chyba więcej przekonujących przykładów nie potrzeba.

W dziele Bertarelli z roku 1926 znajdujemy ciekawe zestawienie dwóch dzielnic w Paryżu o jednakowym stanie ludności, mającej jednakowy rodzaj pracy i odżywiania, lecz mieszkającej w różnych domach; w pierwszej dzielnicy, należącej do starego miasta, domy są źle przewietrzane i źle oświetlone, w nowej zaś dzielnicy na obwodzie jest przeciwnie. W starej dzielnicy powierzchnia zabudowania wynosi 80 proc. ogólnej powierzchni, a domy mają 5—6 pięter. W nowej dzielnicy powierzchnia ta wynosi 50 proc. Umieralność z gruźlicy wynosiła w starej dzielnicy aż 91,6 na 10.000 mieszkańców, w nowej zaś stosunkowo znacznie mniej, bo 34,5, co równało się ogólnej śmiertelności całego miasta. Juillerat wskazuje w roku 1907, że te stare dzielnice Paryża w latach od 1894 do 1904 dawały umieralność z gruźlicy 84,5 na 10.000, przyczem najwyższa umieralność była 4 razy większa niż w innych dzielnicach. Te dane, wykazujące dobitnie zło, powstałe wskutek tworzenia wielkich skupień ludzkich, można odnieść do wielu miast, o czym świadczą statystyki śmiertelności prawie we wszystkich państwach. Dane te wskazują również wielkie znaczenie właściwego planowania osiedli.

W literaturze fachowej spotykamy sporo przykładów, że gdzie warunki mieszkaniowe są lepsze, zmniejsza się umieralność z gruźlicy. Otóż między innymi w Liverpoolu dzięki budowie zdrowych mieszkań w latach od 1864 do 1913 umieralność z gruźlicy spadła z 60 do 27, 4 na 10.000 mieszkańców.

Sławny Robert Koch w swej ostatniej pracy zwrócił przedewszystkiem uwagę na wielkie niebezpieczeństwo, jakie szerzą chorzy gruźlicy w mieszkaniu, i zastanawiał się nad tem, dlaczego w niektórych krajach gruźlica ustępuje. Między innymi zaobserwował wielką różnicę pomiędzy Anglią i Szkocją z jednej strony, a Irlandją z drugiej. W pierwszych dwóch krajach gruźlica się stale zmniejszała, natomiast w Irlandji zwiększała się. Newsholme, a za nim Koch, doszli do wniosku, że zjawisko to daje się objaśnić różnicą w opiece nad chorymi. W Anglii i Szkocji chorzy byli odsyłani do sanatorjów, w Irlandji zaś pozostawiano ich w mieszkaniach, co powodowało świeże zakażenia, szczególnie u dzieci. Niebezpieczeństwo to jest tem większe, im mniejsze jest mieszkanie, a Kayserling wskazał, że 40,6 proc. zmarłych na gruźlicę mieszkało w jednoizboowych mieszkaniach.

Źłe warunki mieszkaniowe, praca w warunkach niehigienicznych, zmęczenie i zły stan ekonomiczny powodują zanik odporności organizmu, która jest największą siłą, opierającą się chorobie.

We Włoszech Niceforo przeprowadził głębokie studia nad wpływem złych warunków mieszkaniowych na obniżenie rozrodczości, rozwoju fizycznego i psychicznego, do czego przyczyniają się także zły dobór, odżywianie, praca i zatrucia, ale przedewszystkiem same warunki mieszkaniowe w następującej kolejności: pojemność pomieszczeń, powierzchnia podłogi, wielkość okien i liczba mieszkańców.

Zwalczanie szerzącej się gruźlicy polega na zastosowaniu wielu różnych środków. Zakłady lecznicze i zapobiegawcze długo może jeszcze nie stracią na swojej wartości, co słusznie podkreśla w swoich postanowieniach projekt ustawy o zwalczaniu gruźlicy, opracowany przez departament służby zdrowia. Na pierwszy plan jednak z punktu widzenia

zdrowotności wysuwa się konieczność zmniejszenia gęstości zabudowania i zaludnienia (właściwe plany regulacyjne i rozbudowy miast) oraz odpowiedniego użytkowania mieszkań drogą rozwinięcia szerszej inicjatywy mieszkaniowo - budowlanej, bez względu na to, skąd ona wyjdzie. W narodzie, realnie myślącym o swojej przyszłości, muszą się znaleźć środki finansowe na wykonanie tak podstawowego dla Państwa zadania.

Niechaj higieniści użyją swego wpływu, aby zwalczanie klęski mieszkaniowej stało się problematem naczelnym rządu i całego społeczeństwa.

SPRAWOZDANIE

z działalności Wydziału Opieki Społecznej za miesiąc wrzesień 1928 r.
(Dokończenie)

B. Oddział Opieki Zamkniętej.

1. Miejskie Domy Wychowawcze dla dzieci i młodzieży.

a) Ilość dzieci na dzień 30 września 1928 r. oraz ilość dni instytucyjnych: chłopców 326, dziewcząt 223, razem 549; ilość dni instytucyjnych 16.435, przeciętna ilość dzieci — 548.

b) Ruch dzieci: było na 1 września 1928 r. chłopców — 43, dziewcząt — 63; przybyło chłopców — 321, dziewcząt — 199. Ogółem: chłopców — 364, dziewcząt — 262, t. j. razem 626. Ponieważ zaś ogółem ubyło dzieci 77 (38 chłopców i 39 dziewcząt), więc pozostało na dzień 1 października 1928 r. we wszystkich zakładach wychowawczych dzieci — 549.

c) Ogólne wydatki i dzienny koszt utrzymania: na I Miejski Dom Wychowawczy zł. 13.300,63 (koszt dzienny utrzymania 1 dziecka zł. 4,14); na II Miejski Dom Wychowawczy zł. 13.630,04 (koszt dzienny utrzymania 1 dziecka zł. 4,27); na III Miejski Dom Wychowawczy zł. 10.514,22 (koszt dzienny utrzymania 1 dziecka zł. 3,43); na IV Miejski Dom Wychowawczy zł. 4.643,87 (koszt dzienny utrzymania 1 dziecka zł. 3,34); na V Miejski Dom Wychowawczy zł. 12.086,86 (koszt dzienny utrzymania 1 chłopca zł. 5,41); I Miejska Bursa zł. 9.187,91 (koszt dzienny utrzymania 1 dziecka zł. 4,33); II Miejska Bursa zł. 1.199,83 (koszt dzienny utrzymania 1 dziecka zł. 7,31); Internat dla chłopców zł. 6.044,28 (koszt dzienny utrzymania 1 dziecka zł. 5,67). Razem ogólne wydatki wynoszą: na utrzymanie dzieci zł. 40.819,84; na utrzymanie personelu zł. 16.487,11. Ogółem — 57.306,95 (koszt dzienny utrzymania jednego dziecka (prócz I Miejskiego Domu Wychowawczego) zł. 4,34).

2. Dom Starców i Kalek Chrześcijan, ul. Narutowicza 60.

Ruch starców: było na dzień 1 września 1928 r. mężczyzn — 87, kobiet — 231, razem — 318; przybyło mężczyzn — 3, kobiet — 8, razem — 11. Ogółem było mężczyzn — 90, kobiet — 239, t. j. razem — 329 osób; w ciągu miesiąca ubyło mężczyzn — 5, kobiet — 24, razem — 29; pozostało zatem na dzień 1 października 1928 r. mężczyzn — 85, kobiet — 215, razem — 300.

Ogólne wydatki: wydatkowano na utrzymanie pensjonarzy zł. 18.287,56 — na utrzymanie personelu zł. 4.173,52, — razem zł. 22.461,08 (koszt dzienny utrzymania starca zł. 2,37).

3. Dom dla chronicznie chorych przy ul. Wiznera 25/27.

Ruch pensjonarzy: było na dzień 1 września 1928 roku mężczyzn — 15, kobiet — 103, razem — 118; przybyło kobiet — 8. Ogółem było mężczyzn — 15, kobiet — 111, t. j. razem 126 osób; w ciągu miesiąca ubyło kobiet — 4; pozostało zatem na dzień 1 października 1928 roku mężczyzn — 15, kobiet — 107, razem — 122.

Ogólne wydatki: wydatkowano na utrzymanie chorych zł. 9.694,99; na utrzymanie personelu zł. 2.720,20 — razem zł. 12.415,19 (koszt dzienny utrzymania 1 chorego zł. 3,47).

4. I. Miejska Stacja Opieki nad Dzieckiem, Tramwajowa 13.

Pod opieką Stacji w ciągu miesiąca września 1928 r. było dzieci, oddanych na wychowanie prywatnym osobom: od 6—12 miesięcy — 4, od 1—2 lat — 50, od 2—3 lat i wyżej — 136. Razem 190 dzieci.

5. Warsztaty rzemieślnicze przy Miejskich Domach Wychowawczych.*a) Warsztat szewski.*

Wykonano nowych par obuwia 84 kosztem zł. 2.597,19 (koszt ogólny 1 pary zł. 30,92). Roboty prywatne: uszyto 24 par nowego obuwia kosztem zł. 821,05; zreparowano 9 par obuwia kosztem zł. 58,05. Prócz tego w miesiącu sprawozdawczym uszyto 177 par cholewek.

b) Warsztat krawiecki.

Uszyto ubrań 18 kosztem zł. 572,91 (1 ubranie zł. 31,82). Pozatem uszyto 7 płaszczy, 4 kamizelki, 6 kitli i 6 kapeluszy, kosztem zł. 610,18. Robót prywatnych wykonano ogółem na sumę zł. 130,10.

6. Umieszczanie osób dorosłych i dzieci w instytucjach i na kolonjach leczniczych na rachunek Wydziału Opieki Społecznej.*a) Opieka nad starcami.*

W Przytułku Starców i Paralityków Łódzkiego Żydowskiego Towarzystwa Dobroczynności przebywało na rachunek Magistratu 19 starców (mężcz. 6, kobiet 13). Za utrzymanie zapłacono zł. 1.287,55.

Przeciętny dzienny koszt utrzymania wynosił zł. 2,26 od osoby.

b) Umieszczenie dzieci u osób prywatnych.

Za utrzymanie 191 dzieci (chł. 97, dziewcz. 94), umieszczonych przez Wydział Opieki Społecznej u osób prywatnych na wychowaniu, wypłacono w miesiącu wrześniu 1928 r. zł. 11.175 — czyli przeciętnie złotych 2 dziennie.

c) Kolonie lecznicze dla dzieci.

W Schronisku Dziecięcym Uniwersyt. Jagiell. w Zakopanem przebywało 3 dzieci. Za utrzymanie zapłacono zł. 382,50, czyli przeciętnie zł. 4,25 dziennie za dziecko.

W Zakładzie Leczniczym Uniwers. Jagiell. dla dzieci jaglicznych w Witkowicach przebywało 17 dziewcząt. Za utrzymanie zapłacono złotych 1092, czyli 2 zł. dziennie.

W Śremie (Wielkopolska) w Zakładzie dla dzieci chorych na jaglicę przebywało 17 dziewcząt. Za utrzymanie zapłacono zł. 1.458,60, czyli przeciętnie zł. 2,86 dziennie.

W Stradomiu w Zakładzie Lecznico-Wychowawczym dla dzieci jaglicznych przebywało 46 chłopców. Koszt dzienny utrzymania dziecka wynosił zł. 2,50.

W Instytucie dla Ociemniałych i Głuchoniemych w Warszawie przebywało 3 dzieci (1 chłopiec, 2 dziewcz.). Za utrzymanie zapłacono złotych 281,20.

W Zakładzie Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi w Warszawie przebywała 1 dziewczynka. Koszt dzienny utrzymania wynosił zł. 1,50.

W Instytucie dla Głuchoniemych Chrześcijan w Łodzi przebywało 7 dzieci (chł. 3, dziewcz. 4). Za utrzymanie zapłacono zł. 525, czyli złotych 2,50 dziennie.

W Szpitalu Psychjatrycznym w Warcie przebywało 3 dzieci. Koszt dzienny utrzymania wynosił zł. 4.

d) Kolonje lecznicze dla dorosłych.

W Instytucie Zjednoczenia Pracowników Niewidomych Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie przebywał 1 pensjonarz. Koszt miesięczny utrzymania wynosił zł. 80.

W Zakładzie Towarzystwa Pomocy Ociemniałym Ofiarom Wojny „Latarnia” w Warszawie przebywało 3 pensjonarzy. Miesięczny koszt utrzymania wynosił zł. 60 od osoby.

W Instytucie dla Ociemniałych i Głuchoniemych w Warszawie przebywał 1 pensjonarz. Koszt miesięczny utrzymania wynosił zł. 104,50.

e) Opieka nad moralnie zaniedbanymi dziećmi.

W Domu Misyjnym Sióstr Pasterek w Radogoszczu przebywało 10 dziewcząt. Dzienny koszt utrzymania pensjon. wynosił zł. 1,50.

W Łagiewnikach pod Krakowem przebywało 2 dzieci. Koszt miesięczny utrzymania wynosił zł. 40 od osoby.

W Płocku w Zakładzie Anioła Stróża przebywało 1 dziecko. Miesięczny koszt utrzymania wynosił zł. 45.

W Zakładzie Wychowawczo-Poprawczym w Cieszynie przebywało 3 dzieci. Koszt dzienny utrzymania wynosił zł. 3,25.

W Zakładzie Wychowawczo-Poprawczym w Herbach przebywało 4 dzieci. Dzienny koszt utrzymania wynosił zł. 2,75.

f) Zakłady normalne dla dzieci.

W „Sienkiewiczówce” przebywało na rachunek Magistratu 35 dzieci (chł. 22, dziewcz. 13). Dzienny koszt utrzymania dziecka wynosił zł. 2.

W Zakładzie Księży Salezjanów w Lutomiarsku przebywało 2 dzieci. Za utrzymanie zapłacono zł. 60.

W Żydowskim Domu Sierot w Łodzi przebywało 8 dzieci (chł. 5, dziewcz. 3). Miesięczny koszt utrzymania dziecka wynosił zł. 60.

W „Gnieździe Łódzkim” w Kałach przebywało 22 dzieci. Dzienny koszt utrzymania wynosił zł. 2.

W Zakładzie dla Niemowląt T-wa Ochrony Zdrowia Ludności Żydowskiej w Polsce przebywało 15 niemowląt. Miesięczny koszt utrzymania niemowlęcia wynosił zł. 100.

W Internacie dla dzieci żydowskich w Helenówku przebywało 21 dzieci (chł. 11, dziewcz. 10). Za utrzymanie płacono miesięcznie zł. 100.

7. Subsydja.

W miesiącu wrześniu 1928 r. wypłacono na poczet subsydjów za rok 1928/29 następującym instytucjom:

1)	„Gniazdu Łódzkiemu” — Kały, Kochanówek	zł.	1.537,20
2)	Przytułkowi Św. Olgi, Piramowicza Nr. 1	„	384,30
3)	T-wu Opieki nad sierotami po żołnierzach W. P.	„	2.562,00
4)	Internatowi przy parafji marjawickiej, Nawrot 104	„	31,50
5)	Internatowi przy par. marjaw., Franciszkańska 27	„	56,20
6)	„Sienkiewiczówce”, Szosa Pabjanicka 65	„	1.921,50
7)	Internatowi w Helenówku	„	985,55
8)	Łódzk. Żyd. Domowi Sierot. Zgierska 40	„	1.382,25
9)	Tow. „Niedola Dziecięca”, Wólczńska 95	„	488,85
10)	Łódz. Żyd. T-wu Opieki nad sierot., Północna 38	„	2.433,90
11)	Żydowsk. Towarz. Opieki nad sierotami i dziećmi rezerwistów, Północna 39	„	3.266,55
12)	Schronisku dla dzieci parafji Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, Drewnowska 72	„	768,60
13)	Przytulisku, Południowa 66	„	781,00
14)	Ewangelick. Domowi sierot., Północna 40	„	1.729,35
			zł. 18.328,75

SPRAWOZDANIE

Wydziału Kanalizacji i Wodociągów Magistratu m. Łodzi za miesiąc październik 1928 roku.

Ilość ogólna wykonanych kanałów w październiku doszła do **2.658 m. b.** stanowiąc najwyższą cyfrę miesięcznej ilości w roku bieżącym. Wyniki byłyby lepsze, gdyby nie 3 dni nienormalnej pracy, spowodowanej niepewnością sytuacji wobec jednocześnie trwającego strajku w Łodzi i dotkliwy brak spodów kamionkowych IV — V klasy, powodujący ciągle przerwy w toku robót.

Ogółem wykonano w roku 1928 (do 1.11) kanałów **12.464 m. b.**

PRZEBIEG ROBÓT.

Budowa Stacji Oczyszczania Ścieków na Lublinku. Wykonano całkowicie tynki zewnętrzne budynku Stacji i komory zasów w ilości 2.200 m², wyprawą „Terrazytem” na cementowym podłożu, rozebrano i uprzątnięto rusztowania, cały budynek pobielono wewnątrz dwukrotnie, pomalowano i oszklono okna. W budynku zmontowano zasuwy i wykonywano roboty mularskie dla rozpoczynającego się montażu maszyn do oczyszczania ścieków.

W domkach mieszkalnych wykonano roboty mularskie, drobne instalacje i ogródzono je płotami.

Budowa domu administracyjnego przy ul. Narutowicza 65. Murowanie całego gmachu ukończono poza ściankami działowymi i rozpoczęto roboty dachowe.

Budowa kanałów ulicznych. Poszczególne odcinki wybudowały w październiku następujące kanały:

Odcinek II.

Na ulicy Towarowej od Projektowanej do Nowo-Cegielnianej mur. 120/200 cm. — 170 m. b., na ul. Towarowej od Nowo-Cegielnianej do I-go Maja mur. 110/190 cm. — 80 m. b. — Razem **250 m. b.** z jednym włazem, połączeniem i śniegowcem. Na dalszym ciągu ulicy są roboty ziemne doprowadzone w kierunku Konstantynowskiej, przyczem daje się we znaki coraz gorszy grunt (kurzawka), utrudniający roboty.

Odcinek II-a.

Na ulicy Konstantynowskiej od Towarowej do Zakątnej mur. 90/160 cm. — **400 m. b.**, z trzema włazami i jednym bocznym wejściem. Roboty idą w trudnych warunkach terenowych.

Odcinek III.

Na ul. Żeromskiego od Konstantynowskiej do Zawadzkiej mur. 90/160 cm. — 10 m. b., na ul. Zawadzkiej od Żeromskiego do Gdańskiej mur. 90/160 cm. 194 m. b., na ul. Zawadzkiej od Gdańskiej do Wólcząskiej mur. 90/160 cm. 186 m. b., na ul. Zawadzkiej od Wólcząskiej do Zachodniej mur. 90/160 cm. 15 m. b., na ul. Gdańskiej od Zawadzkiej do Al. I-go Maja mur. 70/125 cm. 86 m. b., na ul. Gdańskiej od Al. I-go Maja do Cegielnianej mur. 60/110 cm. 25 m. b. — Razem **516 m. b.**, z trzema bocznymi wejściami, jednym połączeniem, jednym włazem, i 14 wentylatorami. Warunki pracy dobre, poza silnymi utrudnieniami ruchu ulicznego i tramwajowego (Gdańska).

Odcinek IV.

Na ul. Cegielnianej od ul. Kilińskiego do Skwerowej mur. 70/125 cm. 200 m. b., na ul. Cegielnianej od Skwerowej do Placu Dąbrowskiego II mur. 70/125 cm. 280 m. b., na ul. Cegielnianej od Pl. Dąbrowskiego II do Trębackiej rurowy 45 cm. 60 m. b. — Razem **540 m. b.** — z jednym bocznym wejściem i pięcioma włazami. Roboty szły korzystnie tylko brak spodów II klasy zmusił odcinek do wstrzymania robót, co odbiło się na wydajności.

Odcinek V.

Na ul. Piotrkowskiej od Zielonej do 6-go Sierpnia rurowy 30 cm. 160 m. b., na ul. Żeromskiego od Zielonej do 6-go Sierpnia rurowy 45 cm. 163 m. b., na ul. Gdańskiej od Zielonej do Cegielnianej rurowy 35 cm. 227 m. b. — Razem **550 m. b.** — z dwoma włazami i siedmioma wentylatorami.

Odcinek V-a.

Na ul. 28 p. Strzelców Kan. od Zielonej do Cegielnianej rurowy 35 cm. 117 m. b. na ul. Piramowicza od Narutowicza do Cegielnianej rurowy 40 cm. 55 m. b., na ul. Pl. Dąbrowskiego I od Narutowicza do Cegielnianej rur. 40 cm. 230 m. b. — Razem **402 m. b.** — z 3-ma włazami i 4-ma wentylatorami.

Studzienki dęszczowe: W październiku wykonano — 18 sztuk, od początku 1928 roku — 57 sztuk. Ogółem — 75 sztuk.

Betoniarnia wykonała różnych wyrobów betonowych — 10,908 szt.

Kopalnia piasku dostarczyła na roboty piasku — 1,267 m³.

Konserwacja Starej Sieci Kanałowej. Wybudowano w październiku kanał betonowy na ul. Zgierskiej 100 cm., długości 120 m. b. i 60 cm. też 120 m. b. oraz konserwowano i oczyszczono koryto rzek: Łódki, Bałutki i studzienki uliczne.

DZIAŁ GOSPODARCZY.

W październiku przyjęto na Magazyn Centralny:

Cementu	—	22 wagonów	około	330 tonn
Cegły	—	188	" "	2.820 "
Drzewa	—	8	" "	120 "
Kamionek	—	26	" "	390 "
Różnych materiałów	—	6	" "	90 "
Razem	—	250 wagonów	około	3.750 tonn
Od pocz. 1928 r.	—	2.212	" "	33.180 "
Ogółem	—	2.462 wagonów	około	36.930 "

Na roboty wysłano w październiku (wagonetek 5 tonnowych)

Cementu	—	96 wagonetek	około	480 tonn
Cegły	—	441	" "	2.205 "
Drzewa	—	14	" "	70 "
Kamionek	—	53	" "	265 "
Różnych materiałów	—	54	" "	270 "
Razem	—	658 wagonetek	około	3.290 tonn
Od pocz. 1928 r.	—	6.470	" "	32.350 "
Ogółem	—	7.128 wagonetek	około	35.640 tonn

Warsztaty Działu Gospodarczego wykonywały formy do betonów, szablony dla kanałów, ankry dla szyn do budowy gmachu Wydziału, remont wagonetek, wywrotek, taczek żelaznych, oraz ogrodzenie placu Inspekcji sieci.

(D. c. n.).

RUCH SŁUŻBOWY ZA MIESIĄC PAŹDZIERNIK 1928 R.

C. Mianowania i awanse.

1. Nowicki Jan

po odbyciu pracy próbnej, mianowany z dn. 1. X. 1928 r. wychowawcą Internatu przy szkole specjalnej Nr. 78, Wydział Opieki Społecznej z uposażeniem według VII st. sł.

2. Ubych Roman

po odbyciu pracy próbnej, mianowany z dn. 1. X. 1928 r. robotnikiem kuchni w szpitalu św. Józefa, Wydział Zdrow. Publicznej, z uposażeniem według XI st. sł.

3. *Lernaciński Mieczysław*
po odbyciu pracy próbnej, mianowany z dn. 1. X. 1928 r. dozorcą Oddziałowym Instytutu Radowego przy Szpitalu św. Józefa, Wydz. Zdrowotności Publicznej z uposażeniem według XI st. sł.
4. *Górczak Michał*
po odbyciu pracy próbnej, mianowany z dn. 1. X. 1928 r. woźnym Miejskiej Biblioteki Publicznej, Wydz. Oświaty i Kultury z uposażeniem według XII st. sł.
5. *Ćwiekowska Eugenia*
tymczasowa pracznka Wydziału Opieki Społecznej, mianowana z dn. 1. X. 1928 r. kontraktową praczką z uposażeniem dziennem zł. 4.15.
6. *Bieńkowski Stanisław*
rejestrator Wydziału Oświaty i Kultury, mianowany z dn. 1. X. 1928 r. adjunktem kancelaryjnym tegoż Wydziału z równoczesnem awansem z VI do V st. sł.
7. *Zatke Wacław*
tymczasowy goniec Biura Rady Miejskiej, mianowany z dn. 1. X. 1928 r. etatowym gońcem tegoż Biura z uposażeniem według XII st. sł.
8. *Kowalski Jan*
kontroler sanitarny Wydziału Zdrow. Publicznej z dnia 1. X. 1928 r. „ad personam” VI st. sł.
9. *Balcerzak Roman*
kontroler sanitarny Wydziału Zdrow. Publicznej z dnia 1. X. 1928 r. „ad personam” VI st. sł.
10. *Nutkiewicz Hersz*
kancelista Dozoru Sanitarnego Wydziału Zdrowotności Publicznej z dn. 1. X. 1928 roku „ad personam” VI st. sł.
11. *Irgang Karol*, 12. *Radke Józef*, 13. *Albrecht Stefan*, 14. *Machuderski Władysław*, 15. *Holoński Jan*, 16. *Jasiński Bronisław*, 17. *Hass Emil*, 18. *Krzysztofiak Władysław*, 19. *Kaliński Marjan*, 20. *Tomicki Stanisław*, 21. *Sznajder Józef*, 22. *Brudke Brunon*
tymczasowi manipulanci Wydziału Podatkowego, mianowani z dn. 19. X. 1928 r. kontraktowymi manipulantami tegoż Wydziału z dotychczasowem uposażeniem.
23. *Goldman Ireneusz*, 24. *Rutkowski Roman*, 25. *Talar Ignacy*, 26. *Ewerł Mieczysław*, 27. *Szternel Alfons*, 28. *Cynzer Maksymiljan*, 29. *Guzowski Józef*, 30. *Głowiński Izrael*, 31. *Siebert Wilhelm*, 32. *Benke Teodor*, 33. *Trzmiel Andrzej*, 34. *Krystof Wilhelm*, 35. *Arnold Józef*, 36. *Siwocha Andrzej*, 37. *Wontke Otton*, 38. *Dyks Ludwik*, 39. *Brodalka Mieczysław*, 40. *Walczak Henryk*
tymczasowi sekwestratorzy Wydziału Podatkowego, mianowani z dn. 19. X. 1928 r. kontraktowymi sekwestраторami tegoż Wydziału z dotychczasowem wyposażeniem.
41. *Maczkowski Mieczysław*
tymczasowy kancelista Inspekcji Budowlanej Wydziału Budownictwa, mianowany z dn. 1. X. 1928 r. etatowym kancelistą tegoż Wydziału z poborami według VII st. sł.
42. *Woźnicki Henryk*
tymczasowy technik-kosztorysista Oddziału Architektoniczno-Budo-

wlanego Wydz. Budownic., mianowany z dn. 1. X. 1928 r. etatowym technikiem-kosztorysistą tegoż Wydziału z uposażeniem według III st. sł.

43. *Dominiakówna Walerja*
dozorczyńni oddział. Wydziału Zdrowotności Publicznej, mianowana z dn. 1. X. 1928 roku pielęgniarzką szpitala w Radogoszczu z równoczesnem awansem z XI do VIII st. sł.
44. *Templin Edward*
kierownik Wydziału Plantacji Miejskich, mianowany z dn. 1. X. 1928 r. naczelnikiem tegoż Wydziału z uposażeniem według I st. sł.
45. *Pieczyski Józef*
rejestrator-archiwista Wydziału Zdrowotności Publicznej z dn. 1. X. 1928 r. „ad personam” VI st. sł.
46. *Kozłowska Henryka*
tymczasowa manipulantka Wydziału Podatkowego, mianowana z dn. 1. X. 1928 r. kontraktową manipulantką tegoż Wydziału z równoczesnym awansem z VIII do VII st. sł.
47. *Krumholz Alfons*
tymczasowy pracownik Wydziału Podatkowego, mianowany z dn. 19. X. 1928 r. kontraktowym rachmistrzem tegoż Wydziału z równoczesnym awansem z VI do V st. sł.
48. *Jaśniewicz Wiktor*
tymczasowy pracownik Wydziału Podatkowego, mianowany z dn. 1. X. 1928 r. kontraktowym sekwestratorem tegoż Wydziału z uposażeniem według VI st. sł.
49. *Hykielówna Marja*
tymczasowa manipulantka Wydziału Podatkowego, mianowana z dn. 1. X. 1928 r. kontraktową manipulantką z dotychczasowym uposażeniem.
50. *Majewska Marja*
tymczasowa manipulantka Wydziału Podatkowego, mianowana z dn. 1. X. 1928 r. kontraktową manipulantką z dotychczasowym uposażeniem.
51. *Paprota Antoni*
tymczasowy manipulant Wydziału Podatkowego, mianowany z dn. 1. X. 1928 r. kontraktowym manipulantem z równoczesnym awansem z VII do VI st. sł.
52. *Pluciński Stanisław*
tymczasowy manipulant Wydziału Podatkowego, mianowany z dn. 1. X. 1928 r. kontraktowym manipulantem z równoczesnym awansem z VII do VI st. sł.
53. *Borkowski Wacław*
tymczasowy manipulant Wydziału Podatkowego, mianowany z dn. 1. X. 1928 r. kontraktowym manipulantem z równoczesnym awansem z VII do VI st. sł.
54. *Markiewiczowa Stanisława*
tymczasowa manipulantka Wydziału Podatkowego, mianowana z dn. 1. X. 1928 r. kontraktową manipulantką z równoczesnym awansem z VII do VI st. sł.

55. *Kozłowski Kazimierz*
tymczasowy pracownik Wydziału Przedsiębiorstw Miejskich awansowany z dn. 1. X. 1928 r. z V do IV st. sł.
56. *Brajtkeuc Ryszard*
kontraktowy rysownik Oddziału Regulacji Miasta Wydziału Budownictwa, mianowany z dn. 1. X. 1928 r. etatowym rysownikiem tegoż Wydziału z uposażeniem według V st. sł.
57. *Köhler Brunon*
tymczasowy pracownik Wydziału Finansowego, mianowany z dn. 1. X. 1928 r. kontraktowym referentem tegoż Wydziału z równoczesnym awansem z IV do III st. sł.
58. *Rutkowski Jan*
kierownik Biura Wojskowo-Policyjnego z dn. 1. VII 1928 r. „ad personam” II st. sł.

D. Przeniesienia.

1. *Kominiak Stanisław*
rachmistrz Wydziału Finansowego, przeniesiony z dn. 1. X. 1928 r. do Wydziału Gospodarczego na równorzędne stanowisko z dotychczasowym uposażeniem.
2. *Stelmasiak Walenty*
woźny Wydziału Zdrowotności Publ., przeniesiony z dn. 10. X. 1928 roku do Wydziału Oświaty i Kultury na stanowisko woźnego szkoły powsz. z dotychczasowym uposażeniem.
3. *Szablewski Roman*
woźny szkoły powszechnej Wydziału Oświaty i Kultury z dn. 10. X. 1928 r. do Wydziału Zdrowotności Publicznej na stanowisko woźnego Oddziału Sanitarnego z dotychczasowym uposażeniem.
4. *Leśniczak Zygmunt*
kierownik Składowic Wydziału Gospodarczego z dn. 15. X. 1928 roku przeniesiony na stanowisko kierownika Oddziału Administracji Majątku Miejskiego z dotychczasowym uposażeniem.
5. *Staniszewski Wincenty*
kierownik Oddziału Administracji Majątku Miejskiego przeniesiony z dn. 15. X. 1928 r. na stanowisko kierownika Składowic Wydziału Gospodarczego z dotychczasowym uposażeniem.

E. Przeniesienia w stan spoczynku.

1. *Dr. Haberlau Karol*
lekarz sanitarny Wydziału Zdrowotności Publicznej z dniem 15. X. 1928 roku.
- P. *Józef Zalewski*
z dniem 1 października 1928 roku został zwolniony ze stanowiska Dyrektora Zarządu Miejskiego; równocześnie polecono mu zapoznać się z organizacją i działalnością Urzędu Stanu Cywilnego, Biura Ksiąg Stałej Ludności, Biura Wojskowo-Policyjnego oraz Biura Adresowego.

W związku z powyższem powierzono p. Mieczysławowi Kalinowskiemu, wicedyrektorowi Zarządu Miejskiego, pełnienie czynności Dyrektora Zarządu Miejskiego aż do odwołania.

KRONIKA MIEJSKA.

O usunięciu łódzkich bolączek kolejowych. W czasie kilkogodzinowego pobytu swego w Łodzi p. minister komunikacji Kühn odbył dnia 15 bm. konferencję z przedstawicielami władz miejskich pp. prezydentem B. Ziemięckim, wiceprezydentem Rapałskim i prezesem Rady Miejskiej inż. Holcgreberem, którzy przedstawili p. ministrowi całokształt ważniejszych postulatów Łodzi, dotyczących rozbudowy węzła łódzkiego.

P. minister oświadczył, iż w przyszłym roku budżetowym wyasygnowanych zostanie 1,400,000 zł., na rozbudowę węzła łódzkiego.

Znaczna część tej kwoty przeznaczona zostanie na podjęcie robót na Polesiu Widzewskim oraz na budowę wiaduktu kolejowego pomiędzy ulicami Wysoką a Tramwajową. P. Minister osobiście zwiedził tereny, przeznaczone pod budowę nowego dworca, oraz obecny wiadukt kolejowy od strony ulicy Tramwajowej i stwierdził konieczność budowy nowego wiaduktu, któryby umożliwił normalną komunikację między północną i południową dzielnicą miasta.

Zbiory im. Bartoszewiczów. Dnia 14 i 15 b. m. bawili w Krakowie pp. wiceprezydent dr. Wieliński i ławnik prof. Smolik w sprawie sfinalizowania układów z właścicielem zbiorów muzealnych im. Bartoszewiczów, p. Kazimierzem Bartoszewiczem. Po odbytej konferencji, przedstawiciele Magistratu oraz p. K. Bartoszewicz podpisali umowę, określającą warunki przejęcia zbiorów na własność przez gminę m. Łodzi. Zgodnie z odpowiednim paragrafem umowy, p. wiceprezydent dr. Wieliński w imieniu Magistratu mianował p. Kazimierza Bartoszewicza dożywotnim kustoszem zbiorów. Zbiory te po Nowym Roku zostaną szczegółowo zinventaryzowane, a następnie przewiezio-

ne do Łodzi i oddane do użytku publicznego.

Z Komitetu Budowy Domów Mieszkalnych. Dnia 15 b. m. pod przewodnictwem p. prezidenta Ziemięckiego, odbyło się posiedzenie Komitetu Budowy Domów Mieszkalnych.

Na wstępie p. ławnik Izdebski złożył sprawozdanie co do budowy studzien na terenie kolonii mieszkalnej, zaznaczając, że jedna z dwóch projektowanych studzien jest już w toku wiercenia. Co się tyczy drugiej studni, zajdzie prawdopodobnie potrzeba dodatkowego zakupu skrawków sąsiednich parceli, na których — w sposób najbardziej celowy — można by wybudować prócz studni również stację pomp, a ewentualnie — pralnię mechaniczną i łaźnię. Zakup tych terenów obciążyłby Magistrat sumą około 100,000 zł. Szczegółowe wnioski w tej sprawie zgłosi Wydział Budownictwa na jedno z najbliższych posiedzeń Komitetu Budowy.

Następnie zatwierdził Komitet wniosek w sprawie ścianek międzymieszkaniowych, które od piwnic aż do stropów będą jednakowej 6-calowej grubości (t. j. grubości $\frac{1}{2}$ cegły), na półcementowej zaprawie.

W dalszym toku obrad postanowiono ogłosić pisemny, publiczny przetarg in minus na dostarczenie, zadołowanie i złaśowanie 2000 mtr. sześć. ciasta wapiennego dla wykończenia kolonii mieszkaniowej.

Pozostałą część posiedzenia wypełniło odczytanie opracowanego przez kierowników robót szczegółowego projektu kosztorysu na wykończenie budowanych domów. Projekt ten przyjęto, po wprowadzeniu doń szeregu drobnych poprawek.

* * *

Budowa kolonii mieszkaniowej na Polesiu Konstantynowskim postępuje naprzód, zgodnie z terminami, wyznaczonymi przez kierownictwo robót. Budowa murów ukończona zo-

stała przed dwoma tygodniami i obecnie prowadzone są roboty przy budowie sklepień, których wykonano już trzy czwarte ogólnej ilości. W dniu 17 bm. roboty przy budowie zostały z powodu mrozu przez nadzór techniczny wstrzymane. Ostateczny termin całkowitego wykonania budowy w stanie surowym upływa w dniu 15 lutego 1929 r.

Plany budynków użyteczności publicznej, które wzniesione zostaną na terenie kolonii, zostały już przez projektodawców inż. inż. Słońską, Berlinera, Łukasika i Szereszewskiego wykonane i w najbliższym czasie przedłożone zostaną specjalnej komisji fachowej do ostatecznego zaopiniowania.

Pierwsze posiedzenie Rady Nabiałowej. Dnia 12 b. m. pod przewodnictwem p. ławnika Wydziału Zdrowotności Publicznej — d-ra Aleksandra Margolisa, odbyło się pierwsze organizacyjne posiedzenie Rady do Spraw Produkcji i Obrotu Nabiałem.

Obecni byli członkowie Rady: pp. naczelnik Wojewódzkiego Urzędu Zdrowia — dr. Skalski, naczelnik Wydziału Zdrowotności Publicznej — Kempner, wojew. insp. weter. Drecki, miejski insp. weterynar. Nehrebecki, inspektor sanitarny — dr. Misjon, dr. Kenig, dr. Załęski, naczelnik Urzędu Przemysłowego — inż. Berliner oraz z ramienia organizacji producentów inż. Wilanowski, Walczakowski, Wiślicki i Bojarski.

Obrady zaigaił dr. Margolis, wskazując na doniosłość problemu mlecznego, którego uregulowanie jest naczelnym zadaniem Rady. Następnie przystąpiono do obrad nad projektem rozporządzenia w sprawie przepisów o produkcji i handlu nabiałem.

Przepisy te określić mają, jakie gatunki mleka są dopuszczalne w sprzedaży i jakim warunkom odpowiadać powinny urządzenia sklepów z nabiałem. Dalej rozporządzenie to wprowadza kontrolę weterynaryj-

no - sanitarną nad krowiarniami i oborami zarobkowemi, rejestruje i kontrolę sprzedawców mleka oraz restrykcje co do naczyń, w których mleko jest przewożone i roznoszone.

Dyskusja nad ustaleniem projektu tego rozporządzenia, które ureguje trwale produkcję i handel nabiałem zgodnie z najistotniejszymi potrzebami ludności, zakończona zostanie na najbliższym posiedzeniu Rady Nabiałowej.

Akcja tępienia szczurów. Pod przewodnictwem inspektora sanitarnego d-ra Misjona odbyło się posiedzenie Sekcji Epidemjologicznej Wydziału Zdrowotności Publicznej w sprawie akcji tępienia szczurów.

Po zreferowaniu dotychczasowego przebiegu i wyników tej akcji i przeprowadzeniu dyskusji, postanowiono prowadzić akcję tępienia szczurów systematycznie w ciągu całego roku, przyczem dwa razy do roku, na wiosnę i na jesieni powinno być przeprowadzane masowe tępienie. Wobec tego postanowiono akcję masowego tępienia szczurów przeprowadzić w połowie marca 1929 r. Rodzaj środków, jakie użyte będą w tej akcji, zdecydowany zostanie po zasięgnięciu opinii w Państwowym Instytucie Higienicznym. Równocześnie przeprowadzona zostanie akcja propagandowa.

Posiedzenie Delegacji Wydziału Gospodarczego. Pod przewodnictwem p. ławnika Wł. Adamskiego odbyło się posiedzenie delegacji Wydziału Gospodarczego.

W komunikatach omówiono sprawy: likwidacji sklepów miejskich, przepisów o kioskach i akcji usuwania gruzów, ziemi i śmieci z miasta.

Następnie po dłuższej dyskusji delegacja przyjęła do zatwierdzającej wiadomości projekt preliminarza budżetowego Wydziału Gospodarczego na rok 1929-30, zamykający się sumą zł. 310,189 po stronie wpływów i zł. 1,502,207 po stronie wydatków. Na temże posiedzeniu zatwierdzono

dotatkowe budżety majątków miejskich Romanowa i Rszewa.

Przeszkolenie miejskiego personelu sanitarnego. W dniu 2 stycznia 1929 roku rozpocznie się trzymiesięczny kurs dla miejskiego personelu sanitarnego, zorganizowany przez Wydział Zdrowotności Publicznej.

Wykłady odbywać się będą trzy razy tygodniowo w godzinach wieczorowych od 18-ej do 21-ej. Program wykładów obejmuje następujące przedmioty: fizyka ogólna, chemja ogólna, podstawowe wiadomości z prawa sanitarnego, biurowość urzędowa, statystyka, higjena ogólna, choroby zakaźne, dezynfekcja, dezynsekcja, higjena produktów spożywczych, pierwsza pomoc w nagłych wypadkach, higjena mieszkań, kąpieliska, ogrzewanie, oświetlenie i wentylacja, ratownictwo przeciwgazowe.

Na kurs powyższy, poza pracownikami Magistratu m. Łodzi, może być przyjęta pewna liczba słuchaczy: pracowników innych samorządów oraz państwowych za opłatą 15 zł. za kurs. Zapisy przyjmuje Oddział Sanitarny Wydziału Zdrowotności Publicznej, Plac Wolności 1, pokój Nr. 7, w godzinach od 9-ej do 12-ej w poł., do dnia 28 b. m.

Stan sanitarny targowisk. Wydział Zdrowotności Publicznej prze-

prowadził kontrolę sanitarną wszystkich targowisk na terenie m. Łodzi.

Z ogólnej liczby 11 — stwierdzono na 6 targowiskach uchybienia przeciwko obowiązującym przepisom. Uchybienia te zostały w wyznaczonych przez komisje sanitarne terminach usunięte.

Zachorowania na choroby zakaźne.

W ciągu tygodnia od 9 do 15 grudnia włącznie, zgłoszono do Wydziału Zdrowotności Publicznej następujące przypadki chorób zakaźnych:

Dur brzuszny 12 przypadków (w tygodniu poprzednim 15 przypadków), płonica 22 przypadków (w tygodniu poprzednim 22 przypadków), błonica 24 przypadków (w tygodniu poprzednim 10 przypadków), odra 40 przypadków (w tygodniu poprzednim 30 przypadków), krztusiec 1 przypadek (w tygodniu poprzednim 3 przypadki), gorączka połogowa 3 przypadki (w tygodniu poprzednim 0 przypadków), ospa wietrzna 1 przypadek (w tygodniu poprzednim 3 przypadki), paratyfus 1 przypadek (w tygodniu poprzednim 0 przypadków).

Ogółem zanotowano w tygodniu ubiegłym 109 przypadków (w tygodniu poprzednim 114 przypadków).

Z ŻYCIA MIAST POLSKICH.

SAMORZĄD STOLECZNY.

Budżet m. st. Warszawy.

Ostatecznie opracowany przez komisję budżetową Magistratu preliminarz nadzwyczajnego budżetu miasta na r. 1929/30, sięga w dochodach i wydatkach 61,180,000 złotych.

Pokrycie tego budżetu przewidziane jest jak następuje: niewykorzystana pozostała część pożyczki amerykańskiej 18,655,000 zł., pożyczki z Banku Gospodarstwa Krajowego

14,500,000 zł., 2-ga pożyczka szkolna 10,000,000 zł., przelew z budżetu zwyczajnego 6,000,000 zł., dochody z przedsiębiorstw: tramwajów 4,450,000 zł., gazowni 1,500,000 zł., wodociągów i kanalizacji 3,880,000 złotych i „Agrilu” 225,000 zł., podatek od adjacentów 1,000,000 zł.

Wydatki przewidują następujące większe kwoty: komitet rozbudowy 14,500,000 zł. na budownictwo mieszkalne, 10,000,000 złotych wydział oświaty i kultury przeważnie na bu-

dowę szkół 4,700,000 zł., na inwestycje w dziale opieki społecznej i szpitalnictwa i na inwestycje w dziale zdrowia publicznego 2,000,000 złotych, na bruki 4,000,000 zł., zakup placów 1,000,000 zł., inwestycje tramwajowe 7,000,000 zł., wodociągowo-kanalizacyjne 4,800,000 zł., na inwestycje w gazowni 4,400,000 zł. Ustalono, że na inwestycje, zaliczone do drugiej kolejności wydatków, potrzeba, poza 61,000,000 zł., jeszcze przeszło 137,000,000 złotych.

Podatek od nieruchomości.

Magistrat opracował wniosek w sprawie pobrania w r. 1929 podatku od budynków, jako dodatku do państwowego podatku od nieruchomości, w wysokości 50 proc. podatku państwowego, t. j. w dotychczasowym rozmiarze.

Jednocześnie wezwano magistrat, aby przy wymiarze tego dodatku stosował indywidualne ulgi do wysokości 12 i pół proc. podatku państwowego do tych nieruchomości, które posiadają powyżej 50 proc. mieszkań jednoizbowych i wymagają remontu.

Nagroda muzyczna m. st. Warszawy.

Wydział Kultury i Oświaty występuje z wnioskiem wprowadzenia równoległe do nagrody literackiej nagrody muzycznej. Do sądu zaproszeni mają być dyrektorowie konserwatorium i opery, kompozytorowie, delegaci minist. oświecenia i t. d. Nagroda będzie wynosiła 15 tys. złotych.

Nagroda muzyczna będzie wydawana za zasługi położone na polu muzycznym, kompozycji, sztuki odtwórczej, krytyki naukowo - muzycznej.

Bruk asfaltowy.

W roku przyszłym układany będzie w Warszawie tylko asfalt walcowany, zaniechane będzie natomiast stosowanie asfaltów prasowanych.

Asfalt walcowany jest więcej szorstki, nie jest taki śliski, jak prasowany i dogodny dla pojazdów; jest tańszy od prasowanego, wreszcie do jego ułożenia trzeba sprowadzać z zagranicy tylko emulsję asfaltową, która stanowi od 8 do 10 proc. składu całej mieszaniny, gdy dla asfaltu prasowanego należy cały jej skład sprowadzać z zagranicy.

LWÓW.

Na klinice chorób dziecięcych prof. Groera rozpoczął się cykl wykładów zorganizowanych przez zarząd miasta przy pomocy najwybitniejszych psychiatrów, jako też specjalistów w chorobach dzieci, na temat opieki nad dzieckiem nienormalnem, społecznem.

Kurs otworzył w imieniu zarządu miasta Naczelnik Wydziału IV Dr. Doliński, podkreślając, że zarząd miasta stara się rozszerzyć i pogłębić opiekę nad dzieckiem, rozumiejąc, że w niem jest przyszłość społeczeństwa. Zarząd miasta, rozpoczynając tę akcję, postanowił zorganizować szereg wykładów na temat opieki nad dzieckiem nienormalnem, poatem zaś opracować plan dalszej akcji. W niedługim czasie powstanie przychodnia-internat i poradnia dla takich dzieci przy ulicy św. Zofji, obecnie zaś już przeprowadza się rejestrację dzieci umysłowo upośledzonych i rozszerza pracownię psychotechniczną dla dokładniejszej selekcji i ustalenia naukowej podstawy do dalszej pracy. Zarządowi miasta nie chodzi o matolek, idiotów i dzieci nieuleczalne, lecz o dzieci nerwowo chore, które odpowiednio traktowane mogą wyrósć na obywateli pełnowartościowych.

WILNO.

W celu trwałego upamiętnienia 10-lecia odzyskania niepodległości, Wilno i woj. wileńskie wybudują Dom Dziecka dla sierot w wieku od lat trzech do siedmiu. W domu tym

znajdzie schronienie 150 sierot, bez różnicy wyznania i narodowości, pochodzących z województwa wileńskiego.

BĘDZIN.

W niedzielę, dnia 9 b. m. odbyły się wybory do Rady Miejskiej. Ostateczny podział mandatów ustalony został następująco:

Lista Nr. 1 (B.B.) — 6 mandatów; Nr. 2 (P.P.S.) — 5 mandatów; Nr. 5 (Żyd. robotn. komitet wyborczy) — 2 mandaty; Nr. 6 (Poalejsjon) — 1 m.; Nr. 7 (Bezpart. Zjedn. gospodarcze) — 1 mandat; Nr. 10 (Polski Blok Wyborczy) — 4 m.; Nr. 12 (Zw. Rzemieślników Żydowsk.) — 5 m.; Nr. 16 (Hitach Duth) — 1 m.; Nr. 17 (Zjedn. Kupiec. Żyd.) — 5 m.; Nr. 19 (Żyd. robotn. religijn.) — 1 m.; Nr. 22 (Żyd. Blok Narodowy) — 1 mandat.

Lista Nr. 11 (komuniści) została

unieważniona; padło na nią 1894 gł. Lista Nr. 4 (Bund) otrzymała 299 gł. — mandatu nie uzyskała.

BIAŁYSTOK.

W Białymstoku odbyła się uroczystość poświęcenia gmachu nowej dwukompletowej szkoły powszechnej miejskiej im. Juliusza Słowackiego. Koszty budowy wynoszą 800 tysięcy złotych.

KATOWICE.

Na posiedzeniu Magistratu m. Katowic uchwalono wyasygnować 100 tysięcy złotych na gwiazdkę dla bezrobotnych, ubogich i inwalidów. Uchwalono też przystąpić w charakterze udziałowca do polskiej państwowo-samorządowej linii lotniczej z tem, iż miasto Katowice nabywa 2 udziały po 80 tysięcy złotych.

OBWIESZCZENIE.

Magistrat m. Łodzi niniejszem podaje do publicznej wiadomości, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych reskryptem z dnia 17.VIII. 1928 roku — Nr. S. F. 2711/2/28 Łódź — w sprawie statutu o poborze na rzecz Kasy Miejskiej m. Łodzi komunalnego podatku od placów budowlanych oraz gruntów, które uzyskały charakter placów budowlanych, zatwierdziło uchwałę Rady Miejskiej z dnia 27.IV. 1928 r., uzupełnioną postanowieniem tejże Rady z dnia 21.XI. 1928 r., w brzmieniu następującem:

S T A T U T

o poborze na rzecz Kasy Miejskiej m. Łodzi komunalnego podatku od placów budowlanych oraz gruntów, które uzyskały charakter placów budowlanych.

Na podstawie art. 4 i 5 Ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 roku o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 747) wprowadza się samoistny podatek od placów budowlanych i gruntów o charakterze budowlanym na rzecz m. Łodzi.

Par. 1.

Opodatkowaniu podlegają znajdujące się na terytorjum miasta place budowlane oraz grunty, które uzyskały charakter placów budowlanych.

Par. 2.

Nie podlegają opodatkowaniu place budowlane i grunty o charakterze budowlanym:

1. stanowiące własność Skarbu Państwa lub miast;

2. stanowiące własność prywatną, a zajmowane bezpłatnie, w całości na użytek Państwa lub miasta. tudzież takie, których użyteczność publiczną uzna Magistrat, odejmując im charakter placów budowlanych;
3. przeznaczone, zgodnie z prawomocnym planem zabudowania lub ustalonymi przez uchwałę Rady Miejskiej na wniosek Komitetu Rozbudowy zamierzeniami miasta, na potrzeby użyteczności publicznej;
4. zajęte pod sady i parki;
5. place i grunty, którei rozporządzalność na cele budowlane jest ograniczona ustawami, niepozwalającemi na natychmiastową ich zabudowę (np. ustawa o ochronie lokatorów itp.);
6. place budowlane i grunty o charakterze placów budowlanych, przeznaczone zgóry na dziedzince, składy itp., potrzebne dla składów przemysłowych i handlowych oraz w tym charakterze użytkowane.

Par. 3.

Za place budowlane, podlegające opodatkowaniu w myśl § 1 niniejszego statutu, wzgl. za grunty, które uzyskały charakter placów budowlanych, uważa się wszelkie place i grunty, nadające się do zabudowania i położone przy wszystkich ulicach i drogach, objętych prawomocnym planem zabudowania (regulacyjnym).

Do czasu zatwierdzenia ogólnego planu zabudowania m. Łodzi lub jego części podatkowi podlegać będą właściciele placów, znajdujących się niewątpliwie w blokach budowlanych, tudzież grunty, przylegające w pasie 70 mtr. do istniejących dróg publicznych i ulic, z wyłączeniem jednak stref, które Magistrat uzna za niewchodzące w ustalonym okresie czasu w program rozbudowy.

Za place, niedostatecznie zabudowane uważane będą powierzchnie, na których istniejące zabudowania okazują dobitnie, że plac, stosownie do jego wartości i położenia nie jest należycie wykorzystany pod budowę.

Par. 4.

Podstawę wymiaru komunalnego podatku od placów budowlanych oraz gruntów, które uzyskały charakter placów budowlanych, stanowi wartość szacunkowa placów, podlegających podatkowi, które ustala się corocznie na zasadzie przeciętnych cen, płaconych w ostatnim roku, poprzedzającym rok podatkowy, za takie same lub podobne place, położone w tej samej miejscowości i znajdujące się w analogicznych warunkach.

W razie niemożności określenia szacunku po myśli ustępu I-go niniejszego paragrafu, za podstawę wymiaru służyć będzie szacunek hipoteczny lub szacunek Tow. Kredytowego m. Łodzi z uwzględnieniem obecnych cen i warunków ekonomicznych, rozmiarów, figur oraz szerokości frontu placu, dzielnicy i ulicy miasta, przeznaczenia placu na cele przemysłowe lub handlowe, składy i t. p. oraz innych właściwości mających wpływ na wartość placu budowlanego lub gruntu, który uzyskał charakter placu budowlanego.

W wypadkach, gdy plac lub grunt stanowi własność osoby prawnej, wartość jego może być przyjęta wedle bilansu otwarcia w złotych, sporządzonego zgodnie z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 czerwca 1924 roku (Dz. U. R. P. Nr. 55, poz. 542).

Par. 5.

Odpowiedzialność za wpływ podatku ponosi właściciel placu budowlanego wzgl. gruntu o charakterze budowlanym, jeżeli zaś plac wzgl. grunt jest w posiadaniu kilku osób, to solidarnie wszyscy współwłaściciele.

W razie posiadania i użytkowania placu budowlanego wzgl. gruntu o charakterze budowlanym oddzielnie od prawa własności (np. tytułem dożywocia) odpowiedzialna jest za wpływ osoba, w której posiadaniu lub użytkowaniu znajduje się plac wzgl. grunt.

Par. 6.

Komunalny podatek od placów budowlanych oraz od gruntów, które uzyskały charakter placów budowlanych, pobierany jest na rzecz m. Łodzi w postaci dodatku do ustanowionego rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 roku o rozbudowie miast (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 372) państwowego podatku od placów budowlanych, niezabudowanych lub niedostatecznie zabudowanych.

Par. 7.

Komunalny podatek od placów budowlanych oraz od gruntów o charakterze budowlanym na rzecz m. Łodzi wynosi:

- a) od placów i gruntów, położonych w śródmieściu lub przy ulicach głównych 0,9%
- b) od placów i gruntów, położonych przy ulicach bocznych lub na przedmieściach 0,5%

wartości szacunkowej, obliczonej w myśl par. 4 niniejszego statutu i ustalonej zgodnie z par. 30 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 3 listopada 1927 roku (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 913) na podstawie składanej corocznie przez właściciela placu lub gruntu i sprawdzonej deklaracji do wymiaru państwowego podatku od placów niezabudowanych.

Par. 8.

Celem dokonania szacunku placów budowlanych oraz gruntów, które uzyskały charakter placów budowlanych, powołuje się komisje. Każda z tych komisji składa się z przewodniczącego, 4-ch członków i tyluż zastępców. Komisja ma prawo:

1. żądać od właściciela placu lub gruntu wyjaśnień ustnych lub piśmiennych,
2. powoływać rzeczoznawców,
3. dokonywać oględzin placu lub gruntu.

Czynności komisji szacunkowych dla wymiaru komunalnego podatku od placów budowlanych oraz gruntów o charakterze budowlanym może Rada Miejska i Magistrat przekazać działającym na zasadzie par. 12 Rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 25 maja 1925 roku (Dz. U. R. P. Nr. 57, poz. 407) komisjom, powołanym do spraw wymiaru państwowego podatku od placów niezabudowanych.

Par. 9.

Czynności w komisjach winny być zakończone w terminie, wyznaczonym przez Magistrat.

Par. 10.

Wnioski komisji podlegają rozważaniu i zatwierdzeniu przez Magistrat.

W razie wątpliwości co do poszczególnych placów oraz gruntów Magistrat zwraca się do komisji o uzupełnienie danych i o opinię.

Par. 11.

Komunalny podatek od placów budowlanych oraz od gruntów, które uzyskały charakter placów budowlanych, płatny jest jednocześnie z państwowym podatkiem od placów niezabudowanych w 4-ch równych ratach kwartalnych zgóry, a mianowicie: w ciągu miesiąca lutego, maja, sierpnia i listopada każdego roku.

O wymiarze komunalnego podatku od placów budowlanych i od gruntów oraz o wymiarze państwowego podatku od placów niezabudowanych zawiadamia się płatnika jednym nakazem.

Par. 12.

Odwołania w sprawach wymiaru podatku wnosić należy w terminie i trybie, przewidzianym art. 48 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 roku o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 747).

Par. 13.

Nieuiszczony w terminie podatek ściągnięty bédzie w drodze przymusowej z doliczeniem kosztów egzekucyjnych, kar za zwłokę i odsetek za odroczenie według postanowień, zawartych w ustawie z dnia 31 lipca 1924 roku (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 721) i zgodnie z Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 maja 1927 roku (Dz. U. R. P. Nr. 46, poz. 401).

Par. 14.

Winni wykroczeń przeciwko postanowieniom niniejszego statutu podlegają karze w wysokości złotych 345,9, o ile nie mają do nich zastosowania postanowienia art. 62—66 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 roku (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 747).

Par. 15.

Statut niniejszy wchodzi w życie po zatwierdzeniu przez władze nadzorcze oraz ogłoszeniu w Łódzkim Dzienniku Wojewódzkim i obowiązuje od 1 maja 1928 roku.

Par. 16.

Przepisy wykonawcze do niniejszego statutu wyda Magistrat.

Łódź, dnia 15 grudnia 1928 roku.

Prezydent (—) B. Ziemięcki.

Przewodniczący Wydziału Podatkowego (—) L. Kuk.

OBWIESZCZENIE.

Magistrat m. Łodzi podaje niniejszem do wiadomości, że imienne listy płatników państwowego podatku od dochodu na rok 1928 nadesłane przez I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI i XII Urząd Skarbowy w Łodzi wyłożone są do publicznego wglądu w biurze Wydziału Podatkowego (Pl. Wolności Nr. 2 pokój Nr. 17), w myśl art. 66, ustawy o podatku dochodowym, na przeciąg 4 tygodni od dnia niniejszego obwieszczenia.

Powyższe listy mogą osoby zainteresowane w wymienionem biurze przeglądać codziennie w godzinach od 9 rano do 12 w południe.

Łódź, dnia 17 grudnia 1928 r.

MAGISTRAT M. ŁODZI

Przewodniczący Wydziału Podatkowego

(—) L. KUK.

(—) B. ZIEMIĘCKI.

Redaktor: Bolesław Dudziński. Wydawnictwo Zarządu m. Łodzi.